

Ajánló

Inzelt Éva – Kerecsi Klára – Lévy Miklós: Korruptió és bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatásban. Budapest, 2014, ELTE ÁJK. 153. oldal

A kiadvány alapjául szolgáló kutatás, amely az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) támogatásával készült, a jogerősen befejezett ügyeket vette górcső alá. A kutatás keretében a szerzők a vesztegetés és befolyással üzérkedés miatt elítéltek aktáit elemezték, a korrupciós ügyekben eljáró rendőrökkel, ügyészekkel és bírókkal készítettek interjút, továbbá fókuszcsoporthoz beszélgetést szerveztek rendőrök, ügyészek és bírók részvételével, hogy megismerjék véleményüket a korrupciós esetek nyomozásának folyamatáról.

A kötet hat fejezetből épül fel. Az első, bevezető jellegű fejezet a lehetséges elméleti szempontokat, a korrupció fajtáit, megjelenési formáit, a korrupció hazai kutatásának előzményeit mutatja be. A következő két anyagrész a kutatás tárgyát, célját, hipotéziseit, illetve módszereit írja le. A negyedik, messze a legterjedelmesebb fejezet a kutatás eredményeit részletezi. Az ötödik fejezet a szerzők következtetéseit és javaslatait foglalja össze, az utolsó, Mellékletek című fejezet pedig az aktakutatás kérését, valamint az interjúk felvételéhez használt vázlatot tartalmazza.

A kutatás eredményei alapján a magyarországi korrupció két eltérő szintjét különböztethetjük meg: az ún. „kisztílú” korrupciós cselekményeket és az ún. nagy horderejű ügyeket. Hazánkban a büntető igazságszolgáltatás zömében az előbbi esetek kezelésére képes, a „nagyhalak” sajnos csak nagyon kis számban kerülnek bele a büntető igazságszolgáltatás hálójába. A szerzők szerint a hatékony megelőzés „csak és kizárólag egy átfogó, a társadalom minden szegmensét érintő, továbbá egyszerre felülről lefelé és alulról felfelé építkező átlátható és mélységesen elkötelezett rendszerben képzelhető el.”

Juhász Zsuzsanna: Börtönügy Európában. A büntetés-végrehajtás megoldásra váró kérdései. Szeged, 2014, Jurisperitus Bt. (Fundamenta Fontium Juris sorozat, 6.) 205 oldal.

A monográfia arra tesz kísérletet, hogy felvázolja a európai börtönügy pilléreit, azaz betekintést engedjen az Emberi Jogok Európai Bíróságának fogvatartottakat érintő esetjogába, a Kínzás Elleni Európai Bizottság megelőzést célzó tevékenységébe, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának releváns ajánlásaiba. Ezekon túl a kötet bemutatja az Egyesült Nemzetek Szervezete által elfogadott egyezményeket, illetve az Egészségügyi Világszervezet, valamint az Orvosok Világszövetsége deklarációit, ajánlásait, amelyek a fogvatartottak egészségvédelmével összefüggésben nyújtanak fontos iránymutatást.

A könyv tartalma hét fejezetre oszlik. Az első fejezet az európai büntönügy kezdeteit és pilléreit vázolja fel. A második fejezet az európai büntönügy alapelveit mutatja be nyolc pontban. A harmadik anyag rész a túlsúfoltság és annak hatásai a büntönépességre témájával foglalkozik. A következő két fejezet a fogvatartottak egészségügyi ellátását, illetve a mentálisan sérült fogvatartottak kezelését tárgyalja. (Itt kapott helyet a HIV-fertőzés, továbbá az az öngyilkosság és a drogprobléma témaköre.) A hatodik fejezet a külvilággal való kapcsolattartás kérdéseit boncoltatja. A hetedik, utolsó fejezet a speciális fogvatartotti kategóriák (fiatalkorúak, nők, időskorúak, külföldiek) speciális problémáit állítja középpontba.

A szerző eddigi munkásságának betetőzését jelentő kiváló kötet beható ismerete a fogvatartottak emberi jogi kérdéseivel, az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogával, az európai büntönügy általános és szakterületi standardjaival foglalkozó szakértők számára megkerülhetetlen, ugyanakkor a büntetés-végrehajtás gyakorlati szakemberei is haszonnal forgathatják a kiadványt.

Mészáros Ádám: A jogos védelem elvi és gyakorlati problémái. Budapest, 2015, Országos Kriminológiai Intézet. 218 oldal.

„A büntethetőségi akadályok közül manapság a legtöbb vitát talán a jogos védelem intézményének elvi és gyakorlati kérdései váltják ki” – írja a kiadvány „ajánlójában”, fűszövegében prof. dr. Tóth Mihály, a könyv lektora, aki az előszót is jegyzi.

A kötet négy anyagrészt tartalmaz. A Bevezetőben a szerző a kutatás előzményeit, hipotézisét és módszerét mutatja be. A második gondolati egység a jogos védelem elméleti alapvetéseit foglalja össze. Az ezt követő részek a szabályozás problémáival, illetve a jogos védelem jogalkalmazásának jellemzőivel foglalkoznak. A könyvet a felhasznált irodalom jegyzéke zárja, a Függelékben a feldolgozott ügyek sorszámát, az eljáró hatóságok megnevezését és ügyszámát találja meg az olvasó.

Az átfogó kutatási tapasztalatokat összegző munka nem az eddigi, e tárgykörben megjelent monográfiák újragondolása, hanem a témakör új szemléletű megközelítése, kiegészítése és kritikus továbbfejlesztése. Tóth Mihály szavait újból kölcsönvéve: „A szerző impozáns elméleti megalapozás után jut el több mint hétszáz konkrét ügy elemzése révén a jogos védelem hagyományos kategóriái és a megelőző, valamint a szituációs jogos védelem sokrétű, újabb problémái által felvetett, véglegesnek talán még nem nevezhető, de mind az elméleti, mind a gyakorlati jogászok számára nagyon sok tanulsággal járó megoldási kísérleteihez.”

Tolvaj-kulcs. A betöréses lopások vizsgálata az elkövetők szemszögéből. Szerk. Barabás A. Tünde. Budapest, 2014, Országos Kriminológiai Intézet. 188 oldal.

A betöréses lopások emellett, hogy vagyoni sérelmet okoznak, sokszor akár hosszú távon is befolyásolják az érintettek életét: szorongást, félelmet, a biztonságérzetük romlását előidézve. A cselekmény hatásai nemcsak a közvetlen sértet-

teket sújtják, sok esetben a lakókönyezetük biztonságérzete is jelentősen romlik, félni kezdenek az áldozattá válástól. Mindamelllett ez az a bűncselekménytípus, amely ellen lehet védekezni, maga az állampolgár is sokat tehet a megelőzés érdekében.

A kutatás, amelyről a kötet beszámol, az Országos Kriminológiai Intézet vezetésével zajlott, prof. dr. Korinek László javaslatára, a Nemzeti Büntetőeljárásügyi Tanács támogatásával, hét magyarországi büntetőintézetben 139, betöréses lopás miatt jogerősen elítélt fogvatartott megkérdezésével. A kutatás három részből áll: először a betöréses lopások, illetve lakásbetörések statisztikai elemzésére került sor, ezt követte egy, az elítéltekkel végzett, két részből álló: egy képválasztásos preferenciafelmérő, valamint egy interjú vizsgálat.

A kiadványból képet kapunk a betöréses lopások számáról, megoszlásáról és egyéb statisztikai adatairól, az elkövetők motivációjáról, a betörés helyszínválasztásának szempontjairól, körülményeiről, a betörők egyéni jellemzőiről és a bűnelkövetői profilokról, a betörések sértettjeiről, valamint a betöréses lopást és az ismételt áldozattá válását megelőző nemzetközi jó gyakorlatokról.

A Magyarországon egyedülállóan tekinthető kutatás alapján készült kötet segítséget nyújthat a szakembereknek és a laikusoknak egyaránt abban, hogyan kerülhető el a betörés, mit tehetnek a hatóságok a polgárok érdekében, s mit maga az állampolgár, hogy ne váljon célponttá.

Válogatás a 2013-ban és 2014-ben megtartott tudományos rendezvények előadásaiból. (Szerk. Kiss Valéria.) Budapest, 2014, Magyar Kriminológiai Társaság, 246 oldal. (Kriminológiai Közlemények 74.)

A Kriminológiai Közlemények 74. száma rendhagyónak tekinthető, mert két év tudományos üléseinek anyagát foglalja össze, a kötet a hagyományoknak megfelelően a plenáris, illetve szekcióüléseken elhangzottakból egyaránt merít.

A kötet első, Fleck Zoltán által jegyzett tanulmánya, amelynek témája a bizalom, jogkövetés és jogtudat, a Társaság jubileumi közgyűlésén, 2013. május 9-én hangzott el (a Magyar Kriminológiai Társaság 2013-ban ünnepelte alapításának 30. évfordulóját). Az „Agresszió a börtönben” című szekcióülés anyagából Lehoczki Ágnes: Emberölések a rácsok mögött című tanulmányát olvashatjuk. (A tanulmány a Börtönügyi Szemle 2013. évi 3. számában jelent meg.) A következő anyag rész a szociális segélyezés változásának a vidéki közösségekre gyakorolt hatásait vizsgáló kutatás eredményeit mutatja be. A 2013. év záró ülésén – a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében – neves szakemberek mutatták be a magyar kriminológia történetét, eredményeit. Ennek kapcsán Kerezsi Klára és Lévay Miklós tanulmányát közli a kötet.

A 2014-es év anyagait a „döglött ügyekben” való nyomozás témakörében megtartott szekcióülés vezeti be, Kovács Lajos ny. rendőr ezredes számol be az emberölések utólagos felderítésének helyzetéről és tapasztalatairól. Ezután Gönczöl Katalinnak a „büntető populizmusról” írott tanulmánya következik. Az új büntetőeljárás törvény szabályozási elgondolásait és alapelveit Erdei Árpád ta-

nulmánya hozza közel az olvasóhoz. A megelőző jogos védelem témájában Bárd Petra és Újvári Ákos fejt ki véleményét. Ezt követően a gyermekmehallgató szobák alkalmazásának tapasztalatairól, valamint az időskorúak áldozattá válásának megelőzéséről találunk anyagokat a kötetben.

A kiadvány végén a Társaság 2013–2014. évi működéséről szóló dokumentumokat tanulmányozhatjuk.

(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára legújabb szerzeményeiből)

Társadalom, nyilvánosság, börtön

Az ÖBE honlapjáról

A győri Összefogás a Börtönügyért Egyesület célja, hogy a börtönökről kialakult társadalmi képet objektív irányba befolyásolja. A honlapjukon – www.bortonugy.hu – megtalálhatók azok az interneten magyar nyelven fellelhető, a büntetés-végrehajtással foglalkozó írások és egyéb anyagok, amelyek a múlttal és a jelenkor problémáival egyaránt megismertetik az olvasót. A weboldal így lehetővé teszi, hogy a téma iránt érdeklődők gyorsan és kényelmesen jussanak hozzá a számukra fontos információkhoz.

A honlap bemutatkozási lehetőséget biztosít az Egyesület működését segítő Győr-Moson-Sopron Megyei Bv. Intézetnek, illetve a „Börtönügyi irodalom” címszó alatt a büntetés-végrehajtással behatóbban foglalkozni szándékozók találhatnak ma már klasszikusnak számító írásokat.

A „Börtönügyi irodalom” jelenleg mintegy százharminc tételt tartalmaz, jelentős tudástárát képezve. Ezek között szép számmal akadnak olyanok, amelyeket a győri börtön fogvatartottjai digitalizáltak, mint például Megyeri István „A magyar börtönügy és az országos letartóztatási intézetek” című nagyszabású művét.¹ A régi könyvritkaságok mellett a börtönügyi szakirodalom mai „klasszikusai” – Lőrincz József, Mezey Barna, Vókó György stb. – művei éppúgy elérhetők a honlapról.

Külön kell szólnunk az ÖBE Hírleveléről², amely hétről-hétre szállítja a friss börtönhíreket, hazaiakat és nemzetközieteket egyaránt, ugyanakkor az említett tudástár új darabjaira is felhívja a figyelmet. Azok, akik feliratkoznak a hírlevélre, automatikusan értesülhetnek a börtönvilág legújabb eseményeiről.

- 1 A győri intézetben folyó digitalizálási munkáról – Megyeri István műve az interneten címmel – a Börtönügyi Szemle 2013. évi 4. számában írtunk.
- 2 E rövid, figyelemfelkeltő cikk címét – Társadalom, nyilvánosság, börtön – a Hírlevélből kölcsönöztük.